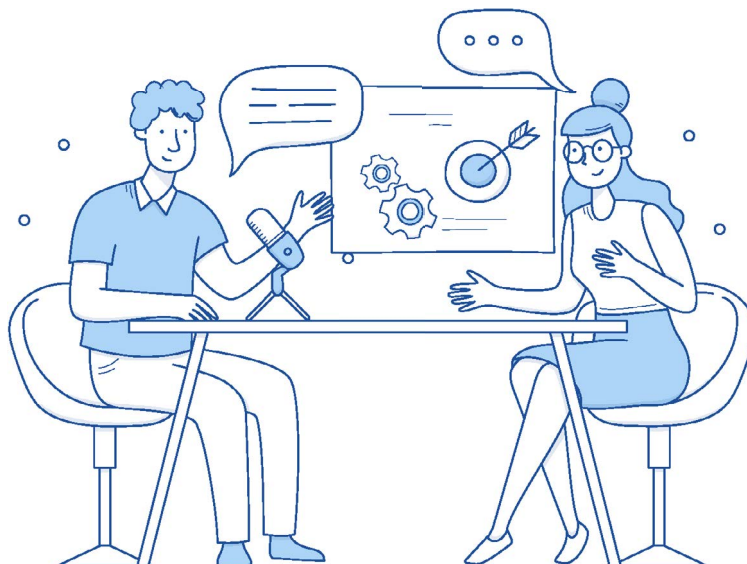

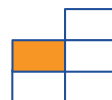
הנחיות מעשיות לניתוח ריאיון

תקציר

בכל ריאיון שנערוך יעלה מידע רב המתקשר לשאלות המחקר. כדי שהמידע הזה ישרת אותנו ביעילות, נעבד אותו על פי השלבים המפורטים להלן. המסמך כולל התייחסות מפורטת לכל שלב.

#	שם השלב	מטרת השלב	אופי הביצוע
1	פירוק הנתונים ליחידות ניתוח	המרת הנתונים לצורה שתאפשר את פעולות הניתוח בהמשך.	מזינים את תמליל הריאיון בטור הימני של טבלה בת שני טורים, כמפורט בתיאור השלב "פירוק הנתונים ליחידת ניתוח" בהמשך.
2	סינון תוכן לא רלוונטי	זיהוי חלקי הריאיון שדורשים ניתוח.	מסמנים שורות בטבלה שבהן מופיעים דברי המראינת או תשובות קצרות או סתומות שלא ייכללו בניתוח הנתונים.
3	חלוקה תמטית	זיהוי רשימת תמות ושיוך כל היגד בטבלה לאחת מהן (שתי הפעולות נעשות במקביל).	יוצרים רשימת תמות ומעדכנים אותה במהלך העבודה. בטור השמאלי בטבלה מזינים ליד כל היגד את התמה המתאימה.
4	ארגון פנימי של כל תמה	עיבוי והבנה עמוקה של התמות.	יוצרים לכל תמה בטבלה בת שני טורים (על פי המפורט בתיאור השלב "ארגון פנימי של כל תמה", המופיע במשך המסמך) ומנתחים אותה על פי רשימה מתעדכנת של קודים.
5	בירור הקשר בין התמות	פיתוח הבנה עמוקה של הממצאים.	יוצרים תרשים ויזואלי שממחיש את הקשר שבין כל התמות (אם יש קשר).
6	מענה לשאלות המחקר	סיכום הממצאים והמסקנות.	חוזרים לשאלות המחקר, מעדכנים אותן במידת הצורך ומסכמים את עיקר הידע שצברנו.

שלב 1: פירוק הנתונים ליחידות ניתוח

לצורך ניתוח הנתונים ראשית עלינו ליצור טבלה בת שני טורים. הטור הימני מיועד לציטוטים מתוך הראיונות, את התאים שבטור השמאלי נמלא בהמשך, בשלב ניתוח הנתונים. לדוגמה:

פרשנות (האופן שבו אנו מבינים את דברי המרואיינים)	ציטוטים (דברי המרואיינים)
	[ציטוט דברי המרואיינת]
	[ציטוט דברי המרואיינת – לעיתים קצר, לעיתים באורך בינוני ולעיתים ארוך. ניתן גם לפצל את דברי המרואיינת על פני מספר שורות, אם העלתה בדבריה התייחסות למספר נושאים שונים.]
	[ציטוט נוסף... וכן הלאה]

כיצד נחלק את דברי המרואיינים לשורות בטבלה?

החלוקה המקובלת היא לקבוצות מילים סביב נושא מסוים. קבוצת מילים יכולה להיות חלק ממשפט, משפט אחד או קבוצת משפטים. כלומר, כבר בשלב זה באה לידי ביטוי הפרשנות של החוקרים.

הנחיה מעשית:

התחלקו לזוגות ובקשו מכל זוג לחלק את אחד הראיונות ליחידות ניתוח. לשם כך צרו טבלה בת שני טורים בתוכנת מחשב מועדפת (word, excel, google docs). הזינו את תוכן הריאיון לטור הימני, והותירו את הטור השמאלי ריק בשלב זה. מומלץ שכל הזוגות יעבדו באותה התוכנה.

הערה: לעיתים תהיה איהסכמה ביניכם כיצד לחלק את הטקסט ליחידות ניתוח. מומלץ להתלבט בקול רם לגבי מקרים שבהם התשובה אינה ברורה אבל לא להתעכב יותר מדי על כל התלבטות כזו.

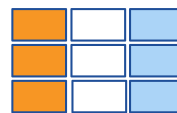

שלב 2: סינון תוכן לא רלוונטי

לאחר שהזנו את כל הריאיון לטור הימני בטבלה, נתחיל למלא את הטור השמאלי. אולם לפני שניגש לפרשנות, נסמן את כל השורות בריאיון שלא יכולות לשרת אותנו מסיבות שונות. בין היתר, השורות הללו יכללו את דברי המרואיינת ותשובות קצרות מאוד או סתומות. לאחר שסימנו את כל ההיגדים שלא ניתן לפרש, ניגש לניתוח הנתונים בשלב הבא.

הנחיה מעשית:

אתרו את כל השורות בטבלה שלא ייכללו בניתוח והוסיפו את המילים "לא רלוונטי" בטור השמאלי. בין היתר ניתן לכלול את דברי המרואיינת ודברים של המרואיין שלא ניתן להבין או שאין בהם שום חידוש (למשל, תשובה "כן/לא").

שלב 3: חלוקה תמטית

תמה היא רעיון גדול שעל אודותיו דיברו המרואיינים במענה לשאלות שנשאלו. דוגמאות לתמות: זהות מקצועית, סיפוק בעבודה, תוכניות לעתיד, חששות, מתח בין עבודה למשפחה. רשימת התמות צריכה לנבוע מתוך הנתונים, כך שאי אפשר לדעת מראש כמה תמות יהיו בסופו של דבר או מה יהיה הקשר ביניהן. כעת נתחיל בפירוש הנתונים באמצעות חלוקה של יחידות הניתוח על פי תמות. בשלב זה של הניתוח נאלץ לעשות במקביל שתי פעולות פרשניות: (1) זיהוי של תמות. (2) שיוך כל יחידת ניתוח לאחת התמות. כדי לבצע את שתי הפעולות הללו בעת ובעונה אחת, חשוב ליצור רשימת תמות שיתופית שתלווה את כל הזוגות לאורך ניתוח הראיונות. רשימה זו היא דינמית, ובכל שלב אפשר להוסיף לה תמות חדשות או לאחד בין תמות.

הנחיה מעשית:

- לגבי כל יחידת ניתוח יש לשאול "על איזו תמה מדובר?".
כעת נעדכן את רשימת התמות או את טבלת ניתוח הנתונים:
1. אם התמה המתאימה טרם הופיעה ברשימת התמות, יש להוסיף אותה (או להרחיב את אחת התמות הקיימות כך שתכלול אותה).
 2. יש לרשום את התמה המתאימה מתוך הרשימה בטור השמאלי בטבלה.
- הערה: מדי פעם כדאי לקרוא את רשימת התמות ולנסות לאחד בין תמות.

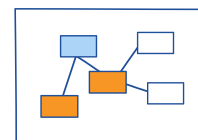

שלב 4: ארגון פנימי של כל תמה

לאחר שסיימנו לנתח את כל הראיונות, נעשה "זום-אין" לכל תמה בפני עצמה. לשם כך ניצור טבלאות חדשות בנות שני טורים. בטור הימני נכלול את כל יחידות הניתוח מכל הראיונות שסווגו בתמה מסוימת, הטור השמאלי ישמש לפרשנות. מטרת הארגון הפנימי של כל תמה היא לזהות קטגוריות שונות בתוך כל תמה. לדוגמה: בתמה "תוכניות לעתיד", אולי נזהה את הקטגוריות: תוכניות להישאר בבית הספר או תוכניות לעזוב; תוכניות להתקדם במערכת החינוך או תוכניות להישאר בינתיים באותו תפקיד; תוכניות לטווח הקצר והארוך וכן הלאה. בדומה לניתוח התמטי, גם כאן החלוקה תהיה על פי רשימה דינמית של קטגוריות בהתאם לנתונים עצמם.

הנחיה מעשית:

- התחלקו לצוותי עבודה כמספר התמות. כל צוות יצור טבלה בת שני טורים ויזין לטור הימני את כל יחידות הניתוח מכל הראיונות שסווגו בתמה מסוימת. כעת מבצעים במקביל שתי פעולות:
1. אם הקטגוריה המתאימה טרם מופיעה ברשימת הקטגוריות, יש להוסיף אותה (או להרחיב את אחת הקטגוריות הקיימות כך שתכלול אותה).
 2. יש לרשום את הקטגוריה המתאימה מתוך הרשימה בטור השמאלי בטבלה.
- הערה: בשונה מרשימת התמות, רשימת הקטגוריות אינה שיתופית משום שהיא ייחודית לכל תמה.

שלב 5: בירור הקשר בין התמות

לאחר שסיימנו בניתוח כל תמה בנפרד, נשאל אם יש קשר בין התמות. לעיתים יש שתי תמות משלימות, ולעיתים יש שתיים שמנוגדות. לעיתים תמה אחת עשויה להוביל או לגרום לאחרת, ולעיתים יש תמות שאין ביניהן כל קשר. כאשר מאפיינים קשר בין התמות רצוי להישען על הנתונים עצמם, אבל לעיתים אפשר גם להעלות השערות שאינן מגובות בנתונים וככל שיהיה מחקר עתידי, נוכל לבדוק את ההשערות הללו.

הנחיה מעשית:

נסו ליצור מפה ויזואלית של התמות שזיהיתם ובאמצעות המפה לסמן את הקשר ביניהן (למשל באמצעות חיצים או מיקום בתרשים).

שלב 6: מענה לשאלות המחקר

משסיימנו לנתח את הנתונים, נחזור שוב לשאלות המחקר. האם השאלות צריכות עדכון? האם ניתן להשיב עליהן בנוסח הנוכחי? אילו תשובות (לאילו שאלות) ניתן לנסח על בסיס התהליך כולו?

חשוב שהמענה לשאלות המחקר יביא בחשבון את כל קשת התפיסות והדעות שבאות לידי ביטוי בראיונות, גם כאשר יש מתח או חוסר הלימה ביניהן. טבעי שמרואיינים שונים יביעו דעות שונות, וחשוב שכל הדעות הללו יבואו לידי ביטוי בתשובות לשאלות המחקר. כאשר יש קולות מסוימים שהם נפוצים יותר או לחלופין נדירים יותר, כדאי להביא זאת בחשבון בפירוש הממצאים ולציין זאת. לעיתים, אך לא תמיד, לפרופורציה בין הקולות השונים יש משמעות גדולה בגיבוש מענה לשאלות המחקר. בסופו של דבר הכול נתון לשיקול דעתם של החוקרים, ונגזר מתוך מטרות המחקר והשאלות שנשאלו.